

Seminarium „Tezy Karkonoskie II”

We wtorek 10 listopada 2015 roku w pałacu w Bukowcu odbyło się *Seminarium „Tezy Karkonoskie II” i rekomendacje dla ich wdrażania w programowanie rozwoju Regionu Karkonoskiego*. Organizatorem spotkania był Związek Gmin Karkonoskich i Towarzystwo Karkonoskie.

Przybyłych przywitał Witold Szczudłowski (Dyrektor Biura ZGK, wiceprezes TK), który przedstawił założenia merytoryczne seminarium oraz przybliżył potrzebę dyskusji w tym temacie. Tezy Karkonoskie są dokumentem, który powinien być brany pod uwagę przez osoby i instytucje opracowujące nowe strategie gminne. Jest to bardzo ważne. Ważnym jest też fakt posiadania podobnego dokumentu przez stronę czeską. Teraz nadszedł czas by oba dokumenty przeanalizować i opracować je jako jeden wspólny, który dotyczył będzie całego regionu, zarówno po stronie polskiej jak i czeskiej. Na dzień dzisiejszy jest to temat bardzo trudny, gdyż każda z gmin ma w swoim zakresie opracować dokumenty dotyczące strategii. Nie jest to ani łatwe, ani proste. Wchodzimy w kolejną próbę dyskusji w jakim kierunku dana gmina ma się rozwijać.

Foto: Krzysztof Tęcza

Chodzi o to by prace w nowych kadencjach doprowadziły do tego, że wszystkie samorządy dojdą do wniosku, że powinniśmy Region Karkonoski traktować jako całość i planując rozwój poszczególnych gmin brać pod uwagę właśnie cały region. Bo przecież problemy jednej gminy nierzadko przenoszą się na teren gminy sąsiedniej. Dlatego właśnie musimy podejmować wspólne działania by chronić nasz krajobraz przed zeszpeceniem. Jest to ostatnia chwila na podejmowanie takich działań. Gdy ich zaniechamy może się wkrótce okazać, że stracimy nie tylko krajobraz, który przyciąga w dniu dzisiejszym turystów ale w skutek tego nasza gospodarka może popaść w stagnację. I nie chodzi tutaj wcale o tworzenie sztucznych zakazów. Chodzi o uczulenie urzędników i inwestorów by tworząc nowe obiekty zachowali oni ład i porządek. By były one budowane ze smakiem, tworzyły estetyczny ciąg, by wpisywały się w otoczenie i nie burzyły osi widokowych. Musi to zatem być racjonalna gospodarka przestrzeni publicznej.

Jako pierwszy wystąpił Janusz Korzeń (prezes Towarzystwa Karkonoskiego). Przypomnił on, że przed 10 laty podpisano w Jeleniej Górze „Porozumienie na rzecz rozwoju Regionu Karkonoskiego”. Wtedy też powstały pierwsze *Tezy* będące kontynuacją ówczesnej strategii. Była to synteza dokumentów uporządkowanych pod kątem zawartej w nich idei. Po dziesięciu latach podjęto pod egidą Związku Gmin Karkonoskich aktualizację jej pierwszej edycji. Stąd właśnie mamy *Tezy Karkonoskie II*.

Foto: Krzysztof Tęcza

Janusz Korzeń przedstawił podstawowe propozycje dla ukierunkowania rozwoju Regionu Karkonoskiego zawarte w II edycji „Tez Karkonoskich” będących zarysem strategii zrównoważonego rozwoju. Ponieważ gminy muszą zaktualizować swoje strategie dobrze się stało, że powstał taki dokument jak *Tezy Karkonoskie*. Może on bowiem pomóc w pracach nad nowymi strategiami. Zwłaszcza, że *Tezy* obejmują swoim zasięgiem teren całej Kotliny Jeleniogórskiej. Jest to obszar Jeleniej Góry i 10 gmin o powierzchni 736 km kwadratowych zamieszkały przez 160 tys. ludzi. Po czeskiej stronie dotyczy to obszaru 65 gmin o powierzchni 1183 km kwadratowych zamieszkałego przez 106 tys. osób.

Nowa edycja *Tez Karkonoskich* obejmuje wskazanie celów, kierunków i zadań o charakterze ponadlokalnym w ramach budowania w jego obszarze ładu środowiskowego, przestrzennego, społecznego, gospodarczego oraz instytucjonalnego. Aby ułatwić szybkie dotarcie do właściwych materiałów w *Tezach* wyodrębniono ogólną charakterystykę Regionu Karkonoskiego oraz zasady zrównoważonego rozwoju. Trzeba jednak pamiętać, że zrównoważony rozwój nie może polegać na dzieleniu finansów po równo. Chodzi bowiem o ich właściwe, a co za tym idzie, efektywne wykorzystanie.

Obecnie są podejmowane nowe działania zmierzające do powstania aktualnych strategii. Oczywiście na przestrzeni ostatniej dekady powstawało wiele dokumentów w tym temacie, choćby: nowa strategia województwa, nowy plan zagospodarowania przestrzennego województwa, strategia aglomeracji jeleniogórskiej, strategia Jeleniej Góry itd. My zapoznając się z tymi dokumentami podjęliśmy działania, których wynikiem jest powstanie *Tez Karkonoskich II*. Dokument ten to zapis wprowadzanych ustaleń. Jest zatem zbiorem faktów a nie propozycją osobistych odczuć jego twórców. Najważniejszym jednak jest fakt, że proponowany dokument obejmuje swoim zasięgiem cały region.

Foto: Krzysztof Tęcza

Marian Kachniarz (prof. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, także członek zarządu Towarzystwa Karkonoskiego) omówił stan prac nad aktualizacjami strategii rozwoju dla miasta Jelenia Góra, powiatu jeleniogórskiego i gmin jeleniogórskich oraz przedstawił propozycje ich zintegrowania i zaktualizowania. Przede wszystkim odniósł się do faktu posiadania aktualnych strategii „aż” przez trzy jednostki administracyjne. Są to Jelenia Góra, Karpacz i Szklarska Poręba. Tylko te trzy miasta posiadają strategię na następne lata. Strategie Kowar i Piechowic obejmują tylko rok bieżący. Natomiast gminy Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, Stara Kamienica, Podgórzyn, Mysłakowice nie posiadają aktualnych strategii. Wszystkie straciły swoją ważność, niektóre tak dawno, że nie wystarczy ich aktualizacja. Trzeba będzie wykonać je od nowa. Wynika to oczywiście ze zmian jakie zaszły w naszym życiu w okresie od powstania pierwotnych dokumentów. Dzisiaj mamy inną epokę. Najważniejszym jest by nowe dokumenty były dobre. To oczywiste. Ale należy zadać sobie pytanie co jest lepsze. Czy dokumenty dobre pod względem metodycznym, a więc takie, którymi można się pochwalić, czy dokumenty, które inspirują.

Obecnie dojrzuje idea opracowania nowej strategii w gminie Mysłakowice. Niestety pojawia się problem w sferze instytucjonalnej, bo w strategiach tych trudno znaleźć powiązania pomiędzy poszczególnymi jednostkami terytorialnymi. Gminy ograniczają się tylko do interesu swojej jednostki. A przecież Kotlina Jeleniogórska jest z natury rzeczy obszarem domkniętym geograficznie, a więc aż się prosi o wspólne zapisy jej dotyczące. Oczywiście istnieją powiaty mające tworzyć nic porozumienia pomiędzy poszczególnymi gminami. W rzeczywistości nie zawsze to wychodzi tak jak powinno. Najczęściej każda jednostka skupia się na problemach dotyczących ich terytorium. Jak jest to niewłaściwe i jakie rodzi problemy wystarczy spojrzeć na np. sprawy połączeń komunikacyjnych.

Pojawiają się także inne grupy angażujące się w rozwój regionu. Np. Lokalna Grupa Działania Partnerstwa Ducha Gór. Ale i tutaj widać, że nie wszystkie gminy powiatu jeleniogórskiego wpisują się w te działania.

Bardzo ważną sprawą jest fakt niepodejmowania w żadnej strategii spraw związanych z nadchodzącym niżem demograficznym jaki już niebawem nastąpi. Tak samo nie podejmuje się problemów związanych z koniecznością przygotowania do opieki nad osobami starszymi, mimo wiedzy, że nasze społeczeństwo starzeje się. Podobny problem może wystąpić jeśli chodzi o posiadane zasoby wody pitnej ale nie tylko.

I właśnie na tle przedstawionych wyżej faktów pojawienie się dokumentu przygotowanego przez Związek Gmin Karkonoskich i Towarzystwo Karkonoskie doprowadzi do lepszego integrowania się organów gminnych. *Tezy Karkonoskie II* to propozycja obywatelska, przygotowana bez użycia środków unijnych. Teraz najważniejszym jest analiza poszczególnych strategii ze wskazaniem, że niektóre ich elementy nie pasują do siebie. Istotnymi mankamentami w tych dokumentach jest fakt braku odniesienia do wydawałoby się podstawowych obszarów jak parki czy góry. Druga sprawa jaka rzuca się w oczy to brak powiązania ze stroną czeską. Niewątpliwie jest to pewien mankament, bo w czasach braku granic wygląda, że żyjemy obok siebie, odwróceniem plecami do siebie. A przecież Karkonosze są jedne. Dlatego musi nastąpić próba wskazania wspólnych elementów i dlatego *Tezy Karkonoskie II* można ukazać jako dokument łączący wszystkie strategie lokalne, zarówno gminne jak i powiatowe.

Kamila Hlinkowa (Dyrektor Związku Miast i Gmin Karkonosze w Czechach) przedstawiła rozwiązania przyjęte w „Zintegrowanej strategii rozwoju Karkonoszy” obejmującej swym zasięgiem czeską stronę gór. Utworzony w 2000 roku czeski Związek Miast i Gmin ma za zadanie organizować i koordynować wspólne projekty. Jeśli chodzi o założenia przyjęte w strategii należy zacząć od stwierdzenia, iż *Karkonosze są wyjątkowe z wyglądu oraz przyjazne w kontakcie*. Takie właśnie motto nie tylko pozwala ale wręcz motywuje do podejmowania konkretnych działań na rzecz rozwoju regionu.

Działania podzielono na kilka obszarów. Aby jednak przyniosły one spodziewany skutek należy spełnić je wszystkie.

- Po pierwsze - należy wdrożyć skuteczne i spójne zarządzanie regionem.
- Po drugie - należy doprowadzić infrastrukturę do stopnia zadawalającego mieszkańców jak i przyjezdnych. Należy wprowadzać udogodnienia pomagające w codziennym życiu.
- Po trzecie - należy racjonalnie gospodarzyć zasobami naturalnymi co wpłynie na jakość środowiska.
- Po czwarte - należy wzmocnić stan gospodarki. Po piąte wreszcie - należy osiągnąć stan zrównoważonej turystyki.

Nie można bowiem bazować tylko na tym co mamy w dniu dzisiejszym. Turystyka wciąż się zmienia, zmienia się także sam turysta. I dlatego trzeba, dążąc do zadowolenia poszczególnego turysty, nie pogarszać obecnego stanu zagospodarowania terenu a jego przyszły rozwój prowadzić tak by nie zachwiać równowagi w przyszłości.

Foto: Krzysztof Tęcza

Ponieważ wiadomo, że tylko wspólne działanie daje szansę prawidłowego rozwoju regionu należy dążyć do podejmowania wspólnych przedsięwzięć dla poszczególnych gmin ale także należy prowadzić wspólne ze stroną polską prace by Region Karkonoski rozwijał się po obu stronach Karkonoszy i by ten rozwój miał miejsce w powiązaniu z działaniami podejmowanymi przez sąsiadów.

Po wysłuchaniu dotychczasowych głosów nadeszła pora na przeprowadzenie dyskusji. Najważniejszym jawi się oczywiście sprawa doprowadzenia do współpracy międzygminnej oraz integracji polsko-czeskiej, gdyż to jest kluczem do dalszego prawidłowego rozwoju Regionu Karkonoskiego, nie patrząc na dzielące go granice.

Janusz Turakiewicz z przykrością stwierdził, że Czesi znowu nas wyprzedzili. Wynika to głównie z faktu, że czeski program rozwoju turystyki znany jest od początku roku a po naszej stronie podobny uchwalono w sierpniu a upubliczniono dopiero w ostatnim czasie. Drugą sprawą jaka budzi jego obawy jest to czy *Tezy Karkonoskie* powinny mieć w swoim tytule słowo strategia. Wynika to z tego, że strategia to dokument, w którym ktoś kto jest w stanie realizować zapisy tego dokumentu wyraża fakt, iż potrafi choćby w jakiej części zrealizować zawarte tam propozycje, przede wszystkim czy ma możliwości zdobycia na ich realizację potrzebnych finansów. Przypomina tutaj fakt opracowania strategii dla miasta Jelenia Góra i powiatu jeleniogórskiego. Było to jedyne w Polsce takie opracowanie wspólne dla dwóch powiatów. Niestety nie zostało ono uchwalone przez radnych, a tym samym nie weszło w życie. Chociaż zostało uznane jako opracowanie do stosowania. Dlatego wydaje

mu się, że jeżeli mamy mówić o *Tezach Karkonoskich* jako o materiale strategicznym to należałoby z góry powiedzieć kto będzie je zatwierdzał i kto będzie miał wpływ na możliwości realizacyjne.

Bartosz Lipiński przypomniał, że wciąż nie mamy jednego zintegrowanego systemu informacji gospodarczej. Wspomniał także o braku uzgodnień umożliwiających obsługę połączeń komunikacyjnych przez podmioty z obu państw. Uważa, że płaszczyzną współpracy może tutaj być powołanie wspólnego zespołu redakcyjnego pracującego nad przygotowaniem strategii transgranicznej.

Zygmunt Jała przypomina, że Karkonoski Park Narodowy działający na terenie 6 gmin nie czuje koordynacji między nimi. Mało tego, można odnieść wrażenie, że gminy nie mają po prostu pomysłów na swój rozwój. Wszyscy bowiem wpisują w swoich strategiach jako podstawowy punkt turystykę, a przecież nie ma możliwości by mieszkańcy wyżyli się tylko z samej turystyki. Jest to po prostu niemożliwe.

W chwili obecnej Park prowadzi dwa duże projekty. Pierwszy dotyczy krajobrazu i wychodzi daleko poza granice Parku Narodowego dlatego, że w ramach tego projektu będzie wykonana mapa krajobrazowa całej Kotliny Jeleniogórskiej. Dalszym etapem projektu ma być mapa zielonej infrastruktury bardzo szeroko ujętej. Może to bowiem być np. ścieżka rowerowa, droga czy cmentarz. Chodzi o pokazanie, że zielone nie musi być od razu chronione, że nie należy się tego bać, że to może być użyteczne i może się opłacać. Projekt ten ma pokazać, że to co jest naturalne w dłuższej perspektywie jest bardziej opłacalne niż to co zostanie wybetonowane. Mają być także zrealizowane duże projekty na terenie miasta Kowary i w dzielnicy Jeleniej Góry Sobieszowie.

Drugi projekt to *Strategia rozwoju Karkonoszy* ale jest to projekt bardziej zamknięty do granic Parku. Chodzi tutaj o ochronę przyrody zarówno w parku polskim jak i czeskim.

Arkadiusz Babczak stwierdził, że wydaje mu się, iż samorzady nie mają pomysłu na dalszy rozwój terenu, gdyż wciąż podstawą jest u nich turystyka. I dlatego, gdy nie będziemy podejmowali działań zmierzających do przygotowania lokalizacji pod nowe obiekty przemysłowe, wkrótce może się okazać, że jedyną dochodową branżą będzie opieka nad osobami starszymi.

Wojciech Korpala postanowił odnieść się do pewnego sformułowania. Chodzi o słowo zrównoważony. Bo czy zrównoważony w dzisiejszej sytuacji nie będzie określany jako niesprzyjające rozwojowi. Bo przecież zaistnienie pewnej nierównowagi aktywizuje nas do konkretnego działania mającego na celu doprowadzenie do zrównoważenia. Druga sprawa to czy rozpatrując to co się dzieje w naszej kotlinie nie powinniśmy zamiast słowa rozwoju używać słowa przemiany. Kolejna sprawa *Tezy Karkonoskie* powinny być niejako miejscem pomysłów skierowanych do konkretnych adresatów. Powinno się także rozważyć możliwość ogłaszania konkursów na realizację konkretnych pomysłów zaczerpniętych z *Tez*. Bo według niego na dzień dzisiejszy większe znaczenie mają miejscowe plany zagospodarowania niż wielkie strategie, które nic nie proponują. Do czego zatem powinny zmierzać prace nad *Tezami Karkonoskimi*? Powinno się kontynuować prace by uwypuklać kluczowe zadania czy pomysły na takowe. Dotyczy to także turystyki, która na świecie jest nieustannie wspomagana.

Jacek Jakubiec stwierdził, że najważniejszym jest nie to co zostało mądrego wymyślone ale to by te mądrości dotarły do mieszkańców i by one były przez nich znane i akceptowane. Pytanie jak to osiągnąć? Może warto odnieść się w tym momencie do Kongresu Obywatelskiego, który odbył się w Warszawie. Było to bowiem wspaniałe spotkanie podczas którego dyskutowały osoby zarówno znane, bodące autorytetami w swoich dziedzinach, jak i urzędnicy różnych szczebli ale także zwykli obywatele zatroskani o swoje otoczenie.

Po tak burzliwej dyskusji pojawiło się kilkanaście zadań do zrealizowania w najbliższym czasie. Aby jednak nikt nie wahał się poodejmować tych działań warto przypomnieć podstawowe idee Kongresu Obywatelskiego, bo idealnie wpisują się one w naszą działalność. Oto one:

1. Szanujmy i doceniajmy się nawzajem
2. Twórzmy relacje i więzi
3. Budujmy Polskę równych szans
4. Bądźmy obywatelskimi prosumentami (czynnymi uczestnikami) polityki
5. Doceńmy wzorcotwórczych liderów zmiany
6. Budujmy na talentach i pasjach
7. Bądźmy lojalni i godni zaufania
8. Uwierźmy w zasadę wzajemności
9. Słuchajmy się nawzajem
10. Uwierźmy w siebie.

I myślę, że ten ostatni punkt jest tutaj najważniejszy. A więc *Uwierźmy w siebie!*

Krzysztof Tęcza